

Pročitavši ovu povelju, da ne činite protiv te naredbe.

Dano u Zagrebu trećeg blagdana px poslije svetkovine blaženog Vinka-mučenika, u godini gospodina hiljadu četiri sto osamdeset i prvoj, našeg vladanja u Ugarskoj itd. dvadeset i trećoj, a u Českoj dvanaestoj.

(Za kralja?) **Toma biskup Varas, s. r.**

papir s njega odlijepljen.

Старобосански натпис код хана Чоршулића

у тузланском котару.

† Се лежи Браико Бенковч на (своио)
и земли на племенитои тои (поставише)
на немъ братиѣ бѣлѣкѣ миловра
тѣ и милѣко и синѣ то (с)сѣко
а писао га био тадѣ диѣ(кѣ) Матиѣ(?)

Новичѣ

Чита се: † Се лежи Браико Бенков(и)ч на (своио)
и земли на племенитои тои (поставише)
на нем братија бјелег, Милобра-
т, и Милко и син, то (у)сјеко
а писао га био тад дија(к.) Матија (?)

Нович,

У задњему је ретку у свези = 40 у писло; ак у га био.

Овај сам натпис прочитао из фотографије ¹⁾, те ми нијесу познате све околности о споменику (Усп. Viestnik hrv. ark. dr. год. 1889. (XI.) бр. 2. стр. 49—50—LX.).

Овај је споменик из тузланскога котара (у Босни), те је ондје и дан данашњи Бенковића. — За Браико усп. Коријени од Ђ. Даничића на стр. 139 од Братослав. — У дубровачком у Брсечинама су и сада двије обитељи Бенко.

Вид Вулетић-Вукасовић.

* * * *

*

Овај старобосански натпис налази се покрај пута, који води из доње Тузле у Зворник, недалеко од села Чакловица код хана Чоршулића у близини 80-тог километра. Чим је земаљски музеј почетком год. 1888. сазнао за овај натпис, одређено је да се фотографира. Натпис је усјечен на једној страни овелике плоче, истесане из камена-вапнаца, а састоји се од пет редака. Карактер слова доста је једноставан, лапидаран без икаква

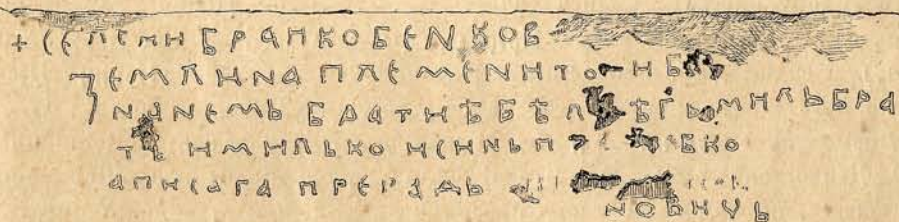
¹⁾ Фотографију ми је (доста лошу) доставио на употребење за науку марљиви г. Др. Ђира Трухелка. Хвала му!

накита. Слова су прилично невјешто израђена и наличе епиграфски споменицима старијег типа из доба прије освојења Босне.

Ако текст овог натписа управо и није особито важан, то га приопћујемо у једну руку према жељи велештованог писца, а у другу за то, што неки истраживаоци босанских старина услјед погрјешног читања првог ретка дођоше до закључка, да је овај натпис покривао гробницу неког члана српске породице Бранковића.

Плоча показује многе удубине, које су у њој ваљда биле већ онда, кад је истесана из станца-камена.

Велевриједни госп. писац не ће нам замјерити, ако изјавимо, да се у неким тачкама не слажемо с његовом лекцијом овог натписа. У слици донашамо факсимил, који је начињен вјерно по фотографији.

У том факсимилу виде се на горњ м рубу плоче два мјеста, одбијена у новије доба. Тиме је први редак веома штетовао, те се не може до краја читати. У самом тексту на више мјеста налазе се доста дубоке рупе што их је вода излизала; та мјеста ваља такођер узети у призрење, кад се натпис чита и тумачи.

Први редак попунио је г. Вулетић-Вукасовић по примјеру других надгробних натписа старобосанских; с наше стране морамо ипак примјетити, да у имену „Бенковић“ изнад слова „в“ не могосмо наћи слово „ч“, јер је и оно одбијено. Ми држимо, да име покојника није гласило „Бенковч“ већ „Бенковић“. У другом ретку г. писац послје ријечи „племенитој“ опетује словку „тои“ и схваћа је ваљда у значењу ријечи „ово“. Ваља нам истаћи, да у босанским натписима за демонстратив обично служи старословенска ријеч „си“, „сиј“ или „с“. Мјесто словке „тои“ ми смо прочитали слово Б, а даљи текст је одбијен. Можда је ово слово почетак ријечи „баштини“, којој се у многим босанским натписима вели „племенита баштина“. Та фраза одговара нашој ријечи дједовина (у значењу племства), а њемачкој „Adelssitz“. Послије ријечи „племенитој баштини“ може се дати „поставише“ ако то допушта ширина колумне.

У трећем ретку прочитали смо мјесто „Милобратѣ“ „Мил’братѣ“. Примјећујемо, да се у старим босанским натписима слово „о“ и „и“ у именима, сложеним од основе „Мил“ (мио) често надомјешћује са „к“. За примјер навађамо, да се пише „Милѣтѣкѣ“ (Милутич), „Милѣдражѣ“ (Милодраж) дакле и „Милѣкратѣ“ мјесто Милобрат.

У четвртом ретку не нађосмо двије задње ријечи то *šćkko*. Како се разабере из слике, испрекидана је задња ријеч удубинама; нама је успјело прочитати само слова *п ≡ вко*. Међу та слова може се ради онијех рупа мало шта уметнути, а кад се већ мора уметати, ми мислимо да не ћемо згријешити, ако уврстимо слово *д*; тако ћемо добити име „Павко“. Када се у натпису спомињу имена браће покојникове, мислимо да се није намјеравало зашутјети име покојникова сина. Не мислимо да је писац овог натписа хотио употребити успоредо ријечи „то *šćkko*“ и ријечи „*д пис*“; нама се чини да би то био плеоназам, јер су у старобосанским натписима фразе „усијече“ и „написа“ или „писа“ синонимне, те одговарају латинској „*sculpsit*“.

Конечно ваља нам још изјавити, да у петом ретку не нађосмо цијели пасус између ријечи: „*а писа га*“ . . . . до „Нович“. Ми прочитасмо само крсно име писца *Прерадѣ*. (Прерад је једно од најљепших имена), и задње двије словке презимена *пишчева* . . . . „*Нович*“ Прве ставке презимена избрисане су, те се у онијем удубинама доста нејасно виде само три слова *нк ≡ н ≡*. Можда је презиме гласило „Војновић“, или „Живојновић“. Презиме Новић било би у опреци са непромјенљивим установама, по којима се творе презимена у овијем крајевима. У јужних Словена постадоше сва имена, која се свршавају на „вић“ од посесивних супстантива, те је супстантив крсно име, било очево (како то још и сада бива у Русији), било прадједово (како је то обичајно у Срба и Хрвата). Тако постаде од имена Војно — Војнов-ић, од Константин — Константинов-ић, од Јован — Јованов-ић итд. Новић је дакле само граматички додатак основи имена; та се основа у нашем натпису на жалост не може читати. Држимо да име писца нашега натписа није гласило само „Новић“, него да је имало бар три словке.

Из наведених разлога мислимо, да смијемо овај натпис читати овако:

† Се¹⁾ лежи Браико Бенков(ич на својој)
земли на племенитој б(аштини. Поставише)
на немѣ братија бјељег²⁾ Милѣбра
тѣ и Милѣко и син П(а)вко,
а писа га Прерадѣ (Вој²⁾нович

Уредништво.

¹⁾ Се = овдје

²⁾ Бјељег = биљег. Ова ријеч у старој босанџици значи споменик. Слово *ѣ* употребљава се у старобосанским натписима разнолико. Често надомјешћује наше *и*, је, често га опет ваља читати мјесто *ја* на пр. у ријечи братија. У ријечи бјељег прво *ѣ* сигурно је писарска погрјешка епиграфа Прерада; ми бар мислимо, да се са гледишта језикословног не може оправдати.

Примједба уредништва.

Kako se našlo i diglo gnijezdo orla zlatana.

(*Aquila chrysaetos*). U blizini Sarajeva.

Dne 1. maja 1888 god. baš u podne pogje iz Sarajeva malo društvanec od sedam osoba u dvoja kola i uputi se pravcem prema Kozijoj čupriji. Društvanec ne bijaše samo slika bezazlenih teferičlija, nego ono izazivaše takogjer i pozornost svijeh prolaznika.

Premda u sred vremena, u kojem je lov zabranjen, ipak nas je svaki držao pušku sa kuršumom ili onu sa sačmom.

Od straga u prvijem kolima bijaše smještena golema pletenka (košara), a u drugijem sjegjahu čak i dva požarnika u potpunoj opremi. Sve to, a suviše još i množina konopaca, pojaseva i t. d. prikazivaše baš čudnovatu sliku.

Sada neka štropotaju obadvoja kola za časak prašnim putem, a mi ćemo u kratko razložiti čitaocu povod toj našoj čudnovatoj ekspediciji.

Možda se još sjeća mnogi od onih, koji su u Sarajevu bili u mjesecu septembru 1887. kad no je šuma gorila, na onu prilično veliku vatru, koja je u pravcu prema kaštelu krvavo rumenila nebo kroz više večeri; a tko to nije opazio, taj je možda svojim okom kružio sa onog mjesta miljackinog klanca, gdje no se novi put naprema Starom gradu zadnji put savija i uzdiže, da se opet spusti na prema hanu Bulogu, te se je uvjerio, kada su mu se tamo pokazale one impozantne stijene i onaj strašni klanac, u kom se u Miljacku sastaju potoci Mokranjčica i Paoštica, kako je bilo u ono vrijeme neizmjereno teško približiti se ognjištima vatre, koja se oku pričinjahu tako blizo, a osobito od stražnje strane.

Od prilike na istom mjestu rastao sam se 23. marta poslije podne sa svojim prijateljem R. Geschwindom, šumarem u Palima, sa kojim sam džabe kroz više dana putovao po sniježnim bregovima, da za muzej pribavim rijetkost prvog reda — gnijezdo crne kreje (kreštelice, šojke). No za to smo ipak sakupili množinu drugih prirodnina, a bilo je i puno opažanja, koja se tiču osobito gradnje gnijezda bjeloglavog lešinara.

Samo nekoliko minuta kasnije slučajno spazi Geschwind na jednoj stijeni gnijezdo orla zlatana, baš u času kada se je hotjela jedna od starih ovih ptica zviždecim lijetom u gnijezdo spustiti; ali se ipak opet odmah pod oblake digla.

Od tog vremena posjećivano je to mjesto češće, jer je g. Geschwind hotio da to skoro načinjeno gnijezdo ove krasne ptice pribavi zem. muzeju, pa ga je za to, što sâm, a što opet bud koji lugar nadzirao.

Bilo s razloga, što su takova uznemirivanja postala orlu neprijatna, bilo opet, što su sada upozoreni pastiri više pazili na tog kradljivca njihovih janjaca, više, nego što mu je moglo goditi — ili bilo kako mu drago — ali gnijezdo ostade pusto.

Opis gnijezda, kao i njegov položaj dovoljan je bio, da od svoje strane sve učinim, pa da taj kraljevski prijesto, onako, kako je sagragjen, prenesem u zem. muzej.

Eto, u tu svrhu digla se 1. maja prije opisana ekspedicija, za koju nam ljubazni zapovjednik požarničke čete g. Huršid, dobrostivo dao dva od svojih najboljih momaka.